

PAPA FRANCESC
AUDIÈNCIA GENERAL

Dimecres, 20 de setembre de 2023

Catequesi. La passió per l'evangelització: el zel apostòlic del creient.

21. Sant Daniele Comboni, apòstol per a Àfrica i profeta de la missió

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

En el camí de catequesis sobre la passió evangelitzadors, és a dir, el zel apostòlic, avui ens aturem en el testimoni de sant Daniel Comboni. Ell va ser un apòstol ple de zel per Àfrica. D'aquells pobles va escriure: «S'han apoderat del meu cor que viu només per a ells» (Escrits, 941), «moriré amb Àfrica als meus llavis» (Escrits, 1441). És bonic! I a ells es va adreçar així: «El més feliç dels meus dies serà quan pugui donar la vida per vosaltres» (Escrits, 3159). Aquesta és l'expressió d'una persona enamorada de Déu i dels germans que servia en missió, a propòsit dels quals no es cansava de recordar que «Jesucrist va patir i morir també per ells» (Escrits, 2499; 4801).

Ho afirmava en un context caracteritzat per l'horror de l'esclavitud, de la qual era testimoni. L'esclavitud “cosifica” l'home, el valor del qual es redueix a ser útil a algú o a alguna cosa. Però Jesús, Déu fet home, ha elevat la dignitat de cada ésser humà i ha desemmascarat la falsedat de qualsevol esclavitud. Comboni, a la llum de Crist, va prendre consciència del mal de l'esclavitud; va entendre, a més, que l'esclavitud social té les seves arrels en una esclavitud més profunda, la del cor, la del pecat, de la qual el Senyor ens allibera. Com a cristians, per tant, som cridats a combatre contra qualsevol forma d'esclavitud. Però lamentablement l'esclavitud, així com el colonialisme, no és un record del passat, lamentablement. A l'Àfrica tan estimada per Comboni, avui ferida per molts conflictes, «rere el colonialisme polític, s'ha desencadenat un “colonialisme econòmic”, igualment esclavitzador». «És un drama davant el qual el món econòmicament més avançat acostuma a tancar els ulls, les oïdes i la boca.» Renovo per tant la meua crida: «No toqueu l'Àfrica. Deixeu d'asfixiar-la, perquè Àfrica no és una mina per explotar ni una terra per saquejar» (Encontre amb les autoritats, Kinshasa, 31 de gener de 2023).

I tornem a la història de sant Daniel. Passat un primer període a l'Àfrica, va haver de deixar la missió per motius de salut. Massa missioners havien mort després d'haver contret malalties, a causa del poc coneixement de la realitat local. Malgrat això, si altres abandonaven l'Àfrica, Comboni no ho va fer. Després d'un temps de discerniment, va sentir que el Senyor li inspirava un nou camí d'evangelització, que ell va sintetitzar en aquestes paraules: «Salvar l'Àfrica amb Àfrica» (Escrits, 2741s). És una intuïció poderosa, res de colonialisme en això: és una intuïció poderosa que va contribuir a renovar el compromís missioner: les persones evangelitzades no eren només “objectes” sinó “subjectes de la missió”. I sant Daniel Comboni volia fer a tots els cristians protagonistes de l'acció evangelitzadora. I amb aquest ànim va pensar i actuar de manera integral, involucrant-hi el clergat local i promovent el servei laical dels catequistes. Els catequistes són un tresor de l'Església: els catequistes són aquells que van endavant en l'evangelització. Va concebre també el desenvolupament humà, tenint cura de les arts i les professions, afavorint el rol de la família i de la dona en la transformació de la cultura i de la societat. I com n'és, d'important, també avui, fer progressar la fe i el

desenvolupament humà des de dins dels contextos de missió, en comptes de trasplantar models externs o limitar-se a un assistencialisme estèril! Ni models externs ni assistencialisme. Agafar de la cultura dels pobles el camí per a fer l'evangelització. Evangelitzar la cultura i incultura l'Evangeli: van junts.

La gran passió missionera de Comboni, però, no va ser principalment fruit d'un interès humà: ell no va estar impulsat per la seva valentia o motivat només per valors importants, com la llibertat, la justícia o la pau; el seu zel va néixer de l'alegria de l'Evangeli, acudia a l'amor de Crist i portava a l'amor per Crist! San Daniel va escriure: «Una missió tan àrdua i laboriosa com la nostra no pot viure de pàtina, de subjectes amb el coll tort i plena d'egoisme i d'ells mateixos, que no cuides adequadament la salut i la conversió de les ànimes.» Aquest és el drama del clericalisme, que porta els cristians, també els laics, a clericalitzar-se i a transformar-los —com diu aquí— en subjectes del coll tort plens d'egoisme. Aquesta és la pesta del clericalisme. I va afegir: «Cal encendre'ls la caritat, que tingui la seva font de Déu, i de l'amor de Crist; i quan s'estima realment Crist, llavors són dolces les privacions, els sofriments i el martiri» (Escrips, 6655). El seu desig era veure missioners ardents, alegres, compromesos: missioners —va escriure— «sants i capaços». «Primer: sants, és a dir, aliens al pecat i humils. Però no és suficient: cal caritat que fa capaços els subjectes» (Escrips, 6656). La font de la capacitat missionera, per a Comboni, és per tant la caritat, en particular el zel a fer propis els sofriments dels altres.

La seva passió evangelitzadora, a més, no el va portar mai a actuar com a solista, sinó sempre en comunió amb l'Església. «Jo no tinc altra cosa que la vida per a consagrar a la salut d'aquelles ànimes» —va escriure— «voldria tenir-ne mil per a consumir-les amb aquest fi» (Escrips, 2271).

Germans i germanes, sant Daniel testimonia l'amor del bon Pastor, que va a cercar aquell qui està perdut i dona la vida pel ramat. El seu zel va ser enèrgic i profètic en el fet d'oposar-se a la indiferència i a l'exclusió. A les cartes instava la seva estimada Església, que per massa temps havia oblidat Àfrica. El somni de Comboni és una Església que fa causa comuna amb els crucificats de la història, per a experimentar amb ells la resurrecció. Jo, en aquest moment, us suggereixo una cosa. Penseu en els crucificats de la història d'avui: homes, dones, infants, ancians que són crucificats per històries d'injustícia i de dominació. Pensem en ells i preguem. El seu testimoniatge sembla repetir a tots nosaltres, homes i dones d'Església: “No us oblideu dels pobres, estimeu-los, perquè en ells es troba present Jesús crucificat, esperant ressuscitar.” No us oblideu dels pobres: abans de venir aquí he tingut una reunió amb legisladors brasilers que treballen pels pobres, que intenten promoure els pobres amb l'assistència i la justícia social. I ells no s'obliden dels pobres: treballen pels pobres. A vosaltres us dic: no us oblideu dels pobres, perquè seran ells els qui us obrin la porta del Cel.